

ENENENEN

Izhaja vsak pelek.

Uredništvo in
upravnništvo:
Kopitarjeva ulica št. 6.

ENENENEN

NAŠA MOČ

ENENENEN

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4'—
pololetna . . . „ 2'—
četrtletna . . . „ 1'—
Posamezna št. „ 0'10

ENENENEN

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 15.

V Ljubljani, dne 14. marca 1913.

Leto VIII.

Sedanja doba in delavstvo.

»Vi živite na zemlji veselo (v izobilju), se šopirite ter pitate vašo srca kot za klavni dan.« — (Sv. Jakob Kap., 5. v. 5.)

Po pravici smemo imenovati sedanjost dobo, dobo najbrezsrčnejega in najkrutejšega materializma. Brezvestni, požrešni in brezsrčni kapitalizem drvi bliskovito za »zlatim teletom«, ne oziraje se koga in koliko jih v tem divjem samopašnem diru podere, potepta in pohodi. Izrabljanje človeških moči čimdalje bolj narašča. Delavstvo po tvornicah se smatra le še kot orodje, brez vsake nadaljne vrednosti. Nenasitni kapitalizem se organizira v kartele in razna društva, s pomočjo katerih oklepa delavstvo v čimdalje večjo sužnost. Pa tudi vse drugo ljudstvo ječi v tej sužnosti ter prinaša dan na dan nikdar sitemu zmaju predpisane hrane.

Moderni kapitalizem ne pozna ne morale, ne narodnosti in ne vere. Njegovi vzori so: doskrajno izrabljanje delavskih moči in brezmejno oderuštvo in rop vsega ljudstva, v prilog nikdar sitih kapitalistov. Osobito današnji tvorniški delavec je v rokah brezvestnih, brezsrčnih in navadno tudi verolomnih kapitalistov čisto navaden suženj, za katerega se ne briga današnja toliko hvalisana olikana in izobražena družba. Nasprotno! Dobe se celo ljudje, ki mečejo na delavstvo kamenje in blato. Delavci so prepuščeni samim sebi in navezani le na lastno moč, ki se zrcali v zavesti skupnosti, v neomajni medsebojni zvestobi in krepki organizaciji. Nas slovenske delavce učijo dogodki v Vevčah in tudi po nekotnih drugih podjetjih, osobito v ljubljanski predilnici oziroma tkalnici, več kot debele knjige filozofov. Pritrgavanje za služka zaslužnim dolgoletnim delavcem, nalaganje prisilnega dela posameznikom in venmetanje starejših izkravavljenih delavcev, so v nebo vpijoče krivice, rane, ki jih zada moderni kapitalizem delavstvu, pred očmi oblasti. Ako kedaj, veljajo v današnjem času kapitalističnim hijenam besede sv. apostola Jakoba: »Vaše zlato in srebro bo zarjavelo, rja pa bo de pričevala proti vam in bo kot ogenj povžila vaše meso. Nabirali ste zaklade jeze v poslednjih dneh.«

In dalje: »Glej! Vpitje delavcev, ki so obdelovali vaše polje in tožbe žanj-

cev zaradi pritrغانih plač, so prodrle do ušes Najvišjega.« Da, v resnici! Krivice sedanjega kapitalističnega gospodarstva nasproti delavstvu, kriče do neba! Kriči pa do tje tudi brezbržnost poklicanih činiteljev, ki puste prosto pot vsem podlostim, s katerimi osrečuje sedanji kapitalizem revne zemljane. Mandarini in pandurji kleče ponižno pred zlatim teletom, ter mu darujejo kadila in jekla.

Edini delavec, ki je najbolj izpostavljen nemilosti kapitalizma, se je v svoji organizaciji opogumil za boj proti neznosnim krivicam tlačiteljev. Posebno pa je poklicano krščansko delavstvo v boj proti krivicam in za pravice. In to posebno sedaj, ko soc. demokracija opravlja modernemu kapitalizmu hlapčevska dela. Krščanske delavske organizacije so poklicane varovati delavske pravice in se boriti proti vsem krivicam. Krščanstvo samo je pravičnost, ki mora sovražiti vsako krivico in se ji z vsemi silami protiviti. Zato morejo biti le krščanske delavske organizacije v resnici sposobne za boj proti krivici. Gotovo je, da je izobrazba za delavski stan v boju nujno potrebna. Vsled tega pa skuša ravno kršč. soc. delavska organizacija svoje člane duševno kolikor mogoče dvigniti, da morejo soditi in presojati lastne stanovske zadeve in se tako pripravljajo za bodoče čase. V tem oziru ima posebno hvalježno nalogo naša Jugoslovanska Strokovna Zveza, katere naj bi se vse slovensko krščansko delavstvo čimpreje tesno oklenilo.

Bratje tesno se združimo,
Pojmo vnetega srca;
Svetu glasno oznamimo,
Da smo enega duha!

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

KAKŠNE NAJ BODO DELAVSKE ORGANIZACIJE?

Čudno vprašanje! Saj vendar vemo, kako naj se organizujemo in kakšna bodi naša organizacija. Mi vsi dobro vemo, da je strokovna delavska organizacija najprimernejša in najboljša. Najpripravnija in najprimernejša vže zaradi tega, ker se vsaka stroka dela posebno razvija in ima tudi posebno svojstva. Pa tudi zato, ker ene stroke tovariši vedno najbolj skupaj drže. Vedno se bosta dva čevljarja v tu-jini ali na poti srčneje pozdravila kakor čevljar in krojač. Veže jih že neka naravna strokovna vez in in zavest,

vsled tega je tudi medsebojni čut močnejši.

Dalje ima poznanje strokovnega dela, na delavce iste stroke poseben vpliv, katerega drugi ne more imeti. Kako more presojati ključavničar steklarjevo delo in narobe? Iz poznanja dela morajo slediti razne delavske pogodbe. Le oni, ki delo popolnoma pozna, more o njem tudi razsojati. Tako morejo z podjetniki sklepiti kolektivne pogodbe najboljše strokovna društva dotičnih delovnih strok. Nemogoče si je misliti, da bi na primer krojači mogli sklepiti delavske pogodbe za tiskarje in sicer samo zaradi tega ne, ker ne poznajo tiskarskega dela. Strokovna društva so pa tudi lahko najboljše šole za spoznavanje in izpopolnjevanje posameznih strok dela. Kjer tak društva goje poleg delovske vzajemnosti tudi strokovna predavanja, morejo dati s tem članom marsikako znanje, katerega bi se sicer ne zavedali, če tudi so se praktično dela priučili.

Strokovnjaki morejo tudi najboljše razsojati o uredbi primerne varstva na delu. Pri nekaterih strokah dela preti delavcu vedno velika nevarnost telesnih poškodb. Pri drugih so zopet razni plini, prah, preprih, menjavanje tojline, stalna velika vročina ali mrzloti, vedna tema in delo pri luči, posebno pod zemljo, kar vse vpliva na delavčevu zdravje. Istotako vpliva na telesno zdravje tudi način dela samega. Pek na primer postane kruljev, istotako tudi mlad delavec pri predilnem stroju bombaževih ali volnenih predilnic. Da se to prepreči, je potrebno mladim ljudem pojasniti in strogih naročil pri delu. Dalje more strokovnjak razsojati tudi o razlikah dela, bodisi na umetnost ali čas. Umetna dela, ki potrebujejo posebne spretnosti, se plačujejo navadno boljše kakor priprostega dela. Ona dela, ki porabijo za izvršitev več časa se tudi drugače plačujejo kakor ona, ki se izvrše hitro, kar pride osobito pri akordnih delih in poštev. Z vsemi temi delavsko strokovnimi vprašanji se imajo nalogo baviti strokovna društva ter v vseh vprašanjih iti delavcem - članom društev na roko z primernimi nasveti in pojasnili.

Iz teh razlogov so strokovna društva najprimernejša delavska organizacija. Poleg navedenega vrše strokovna društva tudi še razne druge koristne in potrebne posle: pravno varstvo, bolniška podpora, podpora v slučaju brezposelnosti, posredovanje dela, popotna podpora, preseljevalna podpora, so kot pritikline strokovnih društev zelo ko-

ristna naprava za člane, zaradi česar je ta delavska organizacija tudi najboljše. Mi slovenski delavci smo v tem oziru dobro preskrbljeni. Imamo Jugoslovansko Strokovno Zvezo, ki nudi delavcu vse, česar mu dobra organizacija nuditi more. Zato le vkup »uboga gmajna«! Časi prihajajo hudi, treba je da smo pripravljeni!

Iz ljubljanske tkalnice. Razmere v ljubljanski tkalnici so posebno pri motalkah zelo slabe. Dela se tri do štiri dni tedensko. Zaslužek je čimdalje manjši, ker se delavkam odtrguje plača. Dnevni zaslužek motalk znaša štirideset do petdeset novcev. Vkljub temu da primanjkuje dela, se sprejemajo še nove delavke. Motalk je bilo preje kakih 30, sedaj jih je 70; torej se je ta panoga podvojila. Delavstvo je izpostavljeno neznosnemu zmerjanju. Opozarjamo dotičnega paznika, da surovo postopanje proti delavstvu ni v nobenem oziru na mestu in da se zmerjanje ljudi ne strinja z kazenskim zakonom.

Izvoz naših tekstilnih izdelkov na Balkan. Leta 1912 je iznašal ves izvoz naših tekstilnih izdelkov 207 milijonov kron in od tega je šlo za 75 milijonov izdelkov v balkanske države. Tudi v izvozu konfekcijskih izdelkov igrajo balkanske države veliko vlogo. Na prvem mestu je med kupci Rumunija, na drugem pa dosedanja Turčija. Če pomislimo, da živi v Avstriji skoraj en milijon ljudi od tekstilne obrti, potem lahko uvidimo, kolikvega pomena je, v kakšnem razmerju je naša država z balkanskimi državami.

ZAVAROVANJE PROTI NEZGODAM.

Dr. Jure Adlešič.

(Dalje.)

3. Ugotovitev odškodninskih zahtevkov.

Vsako nezgodo, ki se pripeti v podjetju, podvrženem dolžnosti zavarovanja, mora podjetje vsaj tekom petih dni pisмено naznaniti politični oblasti prve stopnje, to je okrajnemu glavarstvu ali magistratu v mestih z lastnim statutom.

Če podjetje take poškodbe, ki je imela za posledico smrt ali vsaj delovno nezmožnost za dobo najmanj treh dni ne naznani v predpisanem roku pristojni oblasti, je odgovorno poškodovanemu po določenih občanskega državlanskega zakonika; to odškodnino more poškodovani terjati z redno tožbo pri rednem sodišču.

J. Jørgensen:

Naša ljuba Gospa Danska.

Ko je pomlad nastopila v vsem svojem krasu, je zapustil Dansko. Na Nemškem je našel še zimo. Gore so bile črne in žalostne, vse poraščene s temnimi iglovjem. Ronge je potoval iz Kopenhagna v Monakovo po železnici. Štirindvajset ur potem ko je zapustil Kopenhagen, je klečal v baziliki svetega Bonifacija in bil navzoč pri službi božji. In pol ure pozneje je potrkal na vrata celice očeta Gregorja.

Stari benediktinec je sedel pri mizi in pisal. Prvi hip je zmedeno pogledal Hermana, nato ga je spoznal in mu ginjen šel nasproti.

»Moj ljubi mladi prijatelj!« je zaklical in ga poljubil na obe lici. Tudi Herman Ronge je bil ganjen in mu pravtako vrnil poljub. Sedla sta k pisalniku. Ronge je našel ob mizi še žebelj, na katerem je visel nožič, ki se je igral tolikrat v učnih urah. Oče Gregor je bil njegov največji prijatelj in dobrotnik. K njemu je prvič pokleknil v groznih zmotah in mu odkril svojo dušo, raztrgano in blodno — pred njim je molil veroizpoved, ko se je vrnil iz zmot na pot resnice. Gotovo sta se Ronge je molče sklonil glavo in tako pritrdil. Potem je vstal in se poslovil; oče Gregor ga je spremil na hodčudna prijatelja zdaj spomnila vrste

dogodkov in si mislila vsak svoje. Oče Gregor si je mel roke kakor vedno, kadar je bil zelo zadovoljen, nato pa jih skril globoko v rokave svoje halje.

»Torej, zdaj mi povejte, kako se vam godi!« Herman Ronge ni dolgo pomišljal, temveč je izlil vse srce očetovskemu prijatelju. Med njegovim pripovedovanjem je postajal obraz očeta Gregorja vedno resnejši in se izpremenil v slovesen izraz kakor vedno, kadar je prišel na vrsto razgovor o verskih stvareh.

»Gospod Ronge,« je rekel počasi in s poudarkom, »ne morem vam dati nikakega sveta. Ako sem vas prav razumel, se mi zdi, da se ne čutite poklicanega, vstopiti samo v kak red, temveč ustanoviti celo ali vsaj povzročiti popolnoma novo redovno družbo. Pravite, da bo moja misel in sodba za vas velikega pomena; potem boste gotovo razumeli, da mi je težko izreči takoj kaj odločilnega. Dovolite mi par dni, da premišlujem o vaši zadevi ter jo z molitvijo priporočim Bogu. Jutri bom za vas maševal, ravno jutrišnji dan mi je na razpolago. Pa tudi vi storite svojo dolžnost v tem oziru.«

nik prav do stopnjic. Njegovo prijazno in veselo lice mu je zopet zablistelo. Pri stopnjicah se je še enkrat prav srčno poslovil od svojega prijatelja in gosta. Herman Ronge se je začutil olajšanega in veselega, saj je dobro

vedel, da je izročil svoje zadeve skrbnim rokam starega duhovnika. Resnost, s katero je oče Gregor pozdravil stvar, ga je še bolj spominjala važnosti te odločitve. Dokler je vse še v naši notranjosti in se vse godi le v duši, takrat stvar še ni popolnoma resnična. Lahko še izgine, ne da bi kdo vedel in slišal o nji, vse se še lahko odloži brez vsake obveznosti in brez vsakih posledic. Toda kadar smo svoje misli že izrekli, je davno tako, kakor bi jih dali iz rok in le za visoko ceno bi jih mogli zopet odkupiti. Misel je šla iz notranjega sveta v zunanjega; postala je stvar, ki živi zase, je kakor otrok, ki se je odtegnil očetovi oblasti. Zato je postalo Hermanu vedno tesneje, bilo mu je skoro žal da je izgovoril tako velike in drzne besede . . .

Dva dni sta med tem minila in tretji dan je stopil pred očeta Gregorja, ki ga je pozdravil s sledečim vprašanjem:

»Povejte mi, ali poznate vsaj malo sv. Ignacija Lojola?«

»Ne mnogo,« je priznal Ronge.

»Gotovo pa veste, da je ta toliko obrekovan svetnik napisal knjigo, ki je prinesla izmed vseh drugih največ uspeha in blagoslova: to so njegove »Duhovne vaje«. Na to knjigo bi vas rad opozoril. Morda se boste čudili, da vam jaz, ki sem benediktinec, priporočam, da iščete sveta in navodil pri

ustanovitelju jezuitskega reda. Toda smelo trdim, da je veliko duha sv. Benedikta v sv. Ignaciju . . .«

Toda, ostaniva pri »Duhovnih vajah«. Tu imam pri rokah ravno en izvod. Osmo teh duhovnih vaj — oče Gregor je začel listati po stari pergaamentni knjigi — torej osma duhovna vaja razpravlja ravno o volitvi poklica. Sv. Ignacij navaja več točk, naj vam preberem dve najvažnejši! Torej tretja točka! »Misli na smrtno uro in dobro premisli, v katerem stanu bi želel biti takrat. Misli si, ali bi želel, da bi zdaj umrl v stanu, v katerem si zdaj, ali nisi. Kajti v stanu, ki bi želel umreti, moraš tudi živeti in v stanu, ki si ga izvolimo, da bi v njem živeli, tudi navadno umrjemo.« Četrta točka: »Spomni se prijatelja, ki ga ljubiš kakor samega sebe in ti je mnogo na njegovi sreči. On je v istih dvomih kakor ti, živi v istih razmerah, je zdrav kakor ti, ima enake duševne zmožnosti in je sploh kakor ti. Vpraša te torej za svet. Kaj mu boš svetoval z dobro vestjo in po zakonih prijateljstva in prave ljubezni? Mislim tudi, da nikogar ne moreš bolj ljubiti kakor samega sebe. Toda ti bi bil sam sebi največji sovražnik, ako bi si ne svetoval istega, kakor drugim. In kaj boš odgovoril Bogu pri sodbi, ako nisi storil vsega, kar bi moglo koristiti tvoji duši?«

Za podjetje obstoja dolžnost naznaniti vsako gori navedeno poškodbo tekom petih dni, za poškodovanca pa obstoji le pravica svojo poškodbo naznaniti zavarovalnici tekom enega leta. Če v tem času ne naznani poškodbe, ne more več zahtevati odškodnine od zavarovalnice, pač pa lahko zahteva v tem slučaju odškodnino od podjetnika potom rednega sodišča, če ni podjetnik pravočasno naznanil nezgode politični oblasti.

Če izve politična oblast za nezgodo, ki bo imela za posledico smrt ali delonezmožnost za dalj časa kot štiri tedne, potem preišče sama vzrok in način poškodbe, poškodovanca, njegovo bivališče in osebe, ki jih ta zapuša, oziroma ki imajo pravico do odškodnine.

Teh poizvedb se lahko udeleži tudi zavarovalnica po svojem odposlancu.

Tudi občina je dolžna pri teh poizvedbah sodelovati; stroške pa ji mora povrniti zavarovalnica.

Odškodnina se določi šele po preteku štirih tednov po nezgodi. Če pa traja zdravniško zdravljenje še naprej, določi se odškodninska renta najprej za čas zdravljenja in po končanem zdravljenju se določi znova renta za daljšo dobo, dokler se delonezmožnost ne izpremeni.

Renta se izplačuje v mesečnih prispevkih, ki se imajo vnaprej izplačevati.

Če vstopi poškodovani zopet v službo pri starem ali novem gospodarju, tedaj se mu lahko renta njegovemu novemu zaslužku primerno zniža ali pa popolnoma odtegne.

Poškodovanec lahko sklone z zavarovalnico pogodbo, da mu ta mesto mesečne rente izplača kapital iste in sicer na enkrat ali v obrokih. Take pogodbe poškodovanca z zavarovalnico so pa le tedaj veljavne, če jim pritrdi občina, ki je dolžna poškodovanca oskrbovati, če isti obuboža. To določilo je utemeljeno v interesu občine. Kdor postane za vsako delo nezmožen, pade domači občini v breme. Zato je opravljena pristojna občina tudi prepričani, da imajo nje člani stalno podporo, odnosno da je lahkomišelnost ne napravijo.

Važno je tudi določilo zakona, da ne more niti poškodovanec sam razlagati s svojo rento; ne more je cedirati, zastaviti, nakazati itd. Vsi tožadveni pravni posli so brez pravne moči in veljave. Pa tudi drugi jim ne morejo te rente odtegniti z izvršbo; v to bi bili opravičeni edino oni, ki jim mora dajati poškodovani preživnino, na primer nezakonski otroci.

Dvojna mera.

Četrtek dne 27. februarja leta 1913 bo ostal avstrijskemu delavstvu v trajnem spominu. Tega dne je namreč gosposka zbornica avstrijskega državnega zbora odklonila sklep poslanske zbornice, glede kaznivosti kršenja delavske pogodbe, § 85. obrtnega reda določa, da se delavec, ki zapusti brez zakonitega vzroka predčasno (brez odpovedi) delo, kaznuje radi prestopka obrtnega reda in da ima delodajalec obenem pravico, potom gosposke privedi delavca nazaj v delo za čas odpovedi. § 84. pa določa, da delodajalec v slučaju, da odslovi delavca predčasno iz dela, istemu povrne vse prejemke za čas odpovednega roka. To je dvojna mera, vzakonjena v obrtnem redu. Toda to še ni vse: § 86. določa, da oni delodajalec, ki vzame v delo pomočnika, o katerem ve, da je zapustil predčasno delo pri drugem delodajalcu, stoji dobro s pomočnikom vred za povrnitev škode, ki bi nastala v sled predčasnega pomočnikovega izstopa iz dela. To so za delavce krute določbe, in tem kruteje, ker velja za delavca veliko traja določba, kakor za delodajalca. Delavec mora nazaj v delo in je poleg tega še kaznovan, medtem ko delodajalec delavcu povrne za odpovedno dobo le pogojeni zaslužek in pa za neopravičen predčasni odpust iz dela kaznovan. To dvojno mero »pred postavo« je hotela poslanska zbornica odpraviti s tem, da se odpravi oblastvena kazen v takih slučajih in velja za oba dela enako načelo. Toda gosposke magnati gosposke zbornice, ki gledajo v svet skozi zastarele monoklje, se miso mogli povzpeti do viška pravičnosti. — Pa kako tudi? Saj se gre le za delavca. Ta naj ostane suženj, za katerega naj velja tudi za naprej zastarele izjemne pogoje. Tako sodi menda še predpotopni aristokratski in kapitalistični monokelj v sedanjih avstrijskih gosposkih zbornici.

Človek se mora ob tem dejstvu nehoti vprašati: Ali je mogoče, da se dobe v dvajsetem stoletju zakonodajci, ki milijonom državljanov iz samopašno-

kapitalističnih namenov ne priznajo enakosti pred postavo?

O kultura in krščanska pravičnost, lepe zastopnike imata v avstrijski gosposki zbornici!

Pravnik.

V kakih mejah se sme braniti trgovski sotrudenik zoper neresnično obdolžitev svojega delodajalca ali pa njegovega namestnika. — Obojestranska krivda. Tožnik je bil pri toženem dogistu nastavljen kot sotrudenik z mesečno plačo 140 K in je opravljal službo skozi eno leto v popolno zadovoljnost svojega delodajalca. Dne 23. majnika 1911 je stregel tožnik odjemalca N., s katerim je govoril slovensko. Navzoči namestnik toženec, ki je le slabó razumel slovensko, je menil, da se tožnik iz odjemalca N. norčuje in ga je vsled tega v njegovi navzočnosti pokaral. Tožnik se je zavaroval zoper neopravičeno obdolžitev v pričo odjemalca in šel po v drugem koncu trgovine zaposlenega toženca, ki je najprej postregel in odpravil odjemalca N., nato pa vprašal, kaj da se je zgodilo. Nato je odvrnil namestnik toženca, da je imel tožnik naročnika za norca in ga vlekel. Na te besede pa je zaklical tožnik: »Ne lažite mi tako nesramno!« Na kar je bil takoj brez vsake odpovedi odpuščen. Pri izpovedbi kot pričé zaslišanega N. se je ugotovilo, da je dne 23. majnika 1911 odjemalca postregel v njegovo popolno zadovoljnost, kakor že večkrat preje ter da tožnik ni dal nobenega povoda k zgoraj omenjeni obdolžitvi. Tožbenemu zahtevku na plačilo službenih prejemkov do konca odpovedne dobe je prva stopinja v cellem obsegu ugodila. Razlogi: Neopravičeno trdi toženec, da se je tožnik močno pregrešil zoper dolžno spoštovanje nasproti njegovemu namestniku, ker je v prodajalni v razburjenosti zaklical: »Ne lažite mi tako nesramno!« tako, da je bil v smislu § 27., točka 6. sotrudiškega zakona upravičen ga takoj odpustiti. Toženec prizna, da je tožnik vršil svojo službo do tega časa v njegovo popolno zadovoljnost, po verodostojni izpovedbi pričé N. pa je vrhu tega izkazano, da se je tožnik v kritičnem času napram odjemalcu obnašal docela korektno in dostojno, tako, da s svojim vedenjem ni mogel dati namestniku delodajalca nobenega povoda za vkrorjenje. Umljivo je torej, da ga je neopravičeno svarjenje v pričo odjemalca, katero je lahko izpodkopal njega ugled, močno razburilo. Ta razburjenost se je še stopnjevala, ko je namestnik toženec svojo trditve v pričo toženca ponovil. Ni potreba preiskovati, na kak način je namestnik toženec, ki ni bil zmožen slediti dotičnemu pogovoru med tožnikom in odjemalcem N., prišel do napačnega umevanja; ugotovitev, da je njegova trditve objektivno neresnična, zadostuje. Tožnik, ki je bil od namestnika toženca najprej pred odjemalcem N. osramočen, se je moral tudi napram svojem delodajalcu čutiti prizadete ga na svoji časti, da celo ogroženega v svoji gospodarski eksistenci. Ako tožnik v takem razpoloženju ni našel pripravne besede, da bi neresnico označil kot resnico, tedaj se morejo smatrati zgoraj navedene besede k večjemu za neumestne, nikakor pa ni v njih obseženo tako žaljenje, da bi bil podan dejanski stan § 27., točka 6 sotrudiškega zakona. To tem bolj, ker je iz celega dejanskega položaja razvidno, da tožnik onih besed ni izustil v žaljivem namenu, temveč samo v obrambo neopravičenega napada. Zato se mora takojšnja odpustitev iz službe smatrati za neopravičeno in je toženec v smislu § 29. sotrudiškega zakona dolžan izplačati tožniku plačilo za celo dobo, ki bi morala do končnega službenega razmerja po zakoniti odpovedi preteči. (§ 26. sotrud. zak.) Prizivno sodišče pa je prvo sodbo spremenilo v toliko, da je tožniku priznalo dve tretjini stoževanega zneska v bistvenem iz sledečih razlogov: Pravico odločne zavrnitve se mora tožniku na vsak način priznati, ker bi se po pravici mislilo, da je res, kar se mu očita, ako bi na tako očitano molčal, kljub temu pa se ne more pritrčiti mnenju prve stopnje, da je tožnik brez vsake krivde, vsled česar se mu ne more priznati celotnega vtoževanega zneska. Treba je vpoštevati, da je bil namestnik toženca tožnikov predstojnik, napram kateremu se je moral tožnik dostojno obnašati, če tudi je bil vsled njegovega postopanja vžaljen. Zoper to samoobsebi umevno dolžnost, od katere tudi upravičeno razburjenje ne more oprostiti, pa se je tožnik gotovo pregrešil, ko je izustil besede: »Ne lažite mi tako nesramno!« in to tembolj, ker tožnik sam trdi in po danem položaju biti ni moglo, da mu je namestnik toženca očital neprimerno obnašanje v dobri veri.

Obnašanje tožnikovo je tem bolj nedopustno, ker take besede, izgovorjene z močnim glasom, vpricho delodajalca, prav lahko oškodujejo trgovino na ugledu. S takim neprimernim govorjenjem tožnik sicer ni zakrivil prečasnega razrušitve službene pogodbe, vendar pa je pripomogel k temu. Vendar pa se mora priznati, da je krivda tožnikova veliko manjša, vsled česar je prizivni senat priznal tožniku v smislu § 23. sotrud. zak. z uporabo § 273. civilno pravnega reda dve tretjini plače, ki mu sicer gre.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

SPOMLADANSKE MISLI.

Z letošnjo zimsko sezono smemo biti splošno z našo strokovno organizacijo ljubljanskega tobačnega delavstva zadovoljni. Bilo je v tej zimi več shodov kakor tudi sestankov. Število članov naših strokovnih organizacij ni padlo. Res, v tvornici sami ni nikakor vse tako, kakor bi moralo biti. Stara resnica je, da ravno v malenkostih tobačni erar zastopa skrajno nazadnjaško stališče. V posameznih oddelkih se dogajajo stvari, ki nikakor niso pravilne. Iz pripravljalnice čujemo neprestano pritožbe. Plače v pripravljalnici niso tako vrejene, kakor bi morale biti. Nadzorni organ tudi postopa z delavkami tako, kakor se to nikakor ne stinja s predpisi delovnega reda. Kričanje, psovanje, sekiranje, je tu doma. Zadnje dni smo pa tudi čuli pritožbe iz nekega drugega oddelka, kjer so zaposlene samo stare delavke. Temu oddelku so prideliili nekega uradnika, Čeha, ki zelo kriči nad delavkami, jih psuje in kakor delavke trde, ne postopa z njimi tako, kakor to zahteva tista nepristranost in takt, ki bi morala vsakega uradnika tobačne režeje dičiti. Postopanje tega uradnika Čeha ni pravilno. Opozarjamo nanj gospoda ravnatelja in ga naprošamo, da naj ga nauči manire, kar bo gospod ravnatelj gotovo storil, ker sodimo, da pač ni splošna delavska sodba istinita, ki sodi, da sme ta uradnik za to vse, ker je slučajno ravnatelj Čeh. To, kar smo dozdaj navedli, res še sicer ni vse, a tudi z drugimi delavskimi upravičenimi pritožbami se v bodočih številkah še pobavimo.

Naše Podporno društvo je to zimo res lepo napredovalo. Poleg predpustne veselice v Unionu, je društvo privedilo tudi predstavo »Miklova Zala« v Ljudskem domu, ki je bila sijajno obiskana. Lani ustanovljeni »Pogrebni zaklad« Podpornega društva tudi lepo procveta. Vedno mu pristopajo nove članice in člani. Vsekakor naj se vedno agitira za to, da se krog zbran v Pogrebem zavodup ohh rdgov dgov go grebnem zakladu vedno še poveča.

Strokovni odseki so se dobro uvedli. Ker so strokovni odseki še nova ustanova, bo vsekakor vodstvo naše tobačne strokovne organizacije moralo delovanju strokovnih odsekov posvečati največjo pozornost.

Naš list ima v ljubljanski tobačni tvornici 1200 naročnic in naročnikov. To je vsekakor lepo število, a z agitacijo bi se dalo to število le še tudi zdato povečati. To je potrebno in nujno. Prosimo naše naročnike, da naj listu pridobijo novih naročnikov.

Čita se v naši tobačni tvornici zelo veliko. Veselo je to, ker se naši misli nasproti listi v ljubljanski tobačni tovarni le malo čitajo. Mi ob tej priliki resno svetujemo tobačnemu delavstvu, da naj ne naroča in čita liberalnih in soc. demokratičnih listov. Liberalci in soc. demokrati pišejo tako, da tisti, ki njih liste trajno čita, izgubi da sam ne ve kdaj, vsako vero; izgubi spoštovanje do duhovnikov, izgubi vso tisto tolažbo, ki ti jo daje goreča vera. S stališča tobačnih delavcev in delavk pa ni pameten tisti ki kupuje liberalne ali pa soc. demokratične časopise. Zadnja stavka naših delavskih sotrpinov in sotrpink v Vevčah nam je pokazala, da liberalci in soc. demokrati delavcev ne marajo in da čisto nič delavskih težnj ne vpoštevajo in da če le morejo, mečejo delavstvu polena pod noge. Socialna demokracija je kriva, da je bila ljubljanska tobačna tvornica uvrščena v tako nizek plačilen razred. Liberalno časopisje je pa vedno smešilo in še smeši tobačno delavstvo, je prezira in zaničuje. Kdor kupuje liberalne in soc. demokratske liste s svojimi krvavo prisluženimi vinarji, podpira ljubljansko tobačnemu delavstvu sovražno liberalno in soc. demokratsko stranko, svojega največjega nasprotnika.

Ljubljansko tobačno delavstvo naj v prvi vrsti naroča in čita naš list, v drugi vrsti pa »Slovenca«. Če hočeš, da te bo svet spoštoval, moraš biti poučen o tem, kar se godi na svetu. V »Sloven-

cu« pa čitaš vse kar te zanima. Sam seveda ne moreš zmagati cele naročnine na »Slovenca«. Zato se dogovori s svojimi sodelavci in sodelavkami, pa skupno list naročite. Morebiti bi celo kazalo, da to stvar, ki je silovite važnosti, vzamejo strokovni odseki v roko. Sicer pa v trafikah velja »Slovenec« samo šest vinarjev na dan.

Dr. Krek je nedavno na shodu poročal, da naj bi delavstvo večkrat poletelo v prosto, svežo božjo naravo. Spomlad je tu! Željo ustanovitelja naše strokovne organizacije, ki nam le dobro želi, bomo pač izpolnili. Odbori naših strokovnih organizacij, naši strokovni odseki naj to stvar izvedejo in sicer tako, da ne bodo izleti preveč stali. Lahko bi se že zdaj ustanovil n. pr. kolesarski odsek. Mala družba: 5 do 10 ali pa tudi več delavk in delavcev naj bi se zbrale in ob praznikih in ob nedeljah poletele na deželo. Izleti Žalostna Gora, Devica Marija Polje, Sv. Katarina, Medvode, Skaručna, so zelo pripravi in ne stanejo veliko; včasih seveda nič ne škodijo tudi daljši, naporenejši izleti.

Kar tiče gospodarskih izboljšanj, mora ostati naša glavna naloga, da storimo vse, da se ljubljanska tobačna tvornica uvrsti v tisti plačilni razred, v katerega po vsej pravici že zdaj spada. Nikakor pa ne smemo sami sebe varati, da je po razmerah prisiljen zdaj finančni minister strašno trd in da pazi na vsak vinar. Stvar je tale: Radi vojske na Balkanu je tudi naša vojna uprava veliko denarja porabila, ker je vojaške posadke ob ruski meji in ob mejah balkanskih držav zdato pomnožila. To je stalo strašno veliko denarja. Zdaj pa pišejo listi, da pomnože Nemčija, Francija in Rusija strašno svoje armade, Italijani pa grade velikanske nove vojne ladje. Ob takem oboroževanju tudi naši vojaški krogi ne bodo hoteli zaostati. Že naša sedanja oborožena pripravljenost ob balkanski vojski veliko stane. Finančni minister bo zato vsak vinar stiskal. Kljub temu pa ne smemo obupati, marveč vztrajno zahtevati, da dobimo, kar nam gre. Svoje zahteve pa dosežemo le z močno, smoteno strokovno organizacijo. Nikdar ne prezrimo, da smo dolžni delati na to, da pridobimo naši strokovni organizaciji vse delavke in delavce v ljubljanski tobačni tvornici!

MEDNARODNO STROKOVNO GIBANJE.

Po poročilu mednarodnega tajništva strokovnih središč za leto 1911, se je dognalo, da je bilo v Evropi in združenih državah Severne Amerike skupno 11.435.489 članov strokovnih organizacij, proti 9.905.189 prejšnjega leta. Najbolj številni so bili v Nemčiji. Po posameznih deželah je število članov znamenovano s sledečimi številkami:

	1910	1911
1. Angleška	2.440.723	3.010.346
2. Francoska	977.350	1.029.238
3. Belgija	138.928	92.735
4. Nizozemska	143.850	153.689
5. Danska	123.864	128.224
6. Švedska	121.180	116.500
7. Norveška	47.453	53.830
8. Finslandska	24.928	19.640
9. Nemčija	2.688.144	3.061.002
10. Avstrija	451.232	496.263
11. Bosna - Hercegovina	6.260	5.587
12. Hrvaška - Slavonija	6.508	8.504
13. Ogrska	86.778	95.180
14. Srbija	7.418	8.337
15. Rumunija	8.515	6.000
16. Bulgarija	3.000	
17. Švica	93.797	78.119
18. Italija	783.538	709.943
19. Španija	40.984	80.000
20. Združ. države	1.710.433	2.228.361

Skupaj . . . 9.905.189 11.435.489

Te številke, v kolikor so resnične kažejo, da je na polju strokovne organizacije še mnogo dela. Krščanske strokovne organizacije imajo sedaj tudi svoje mednarodno tajništvo v Kolinu na Nemškem, k kateremu pripadajo strokovne organizacije Nemčije, Holandske, Belgije, Italije, Avstrije in Švice.

Zanimivo je, da soc. dem. mednarodno tajništvo ne omenja slovenskih strokovnih društev. Ubogi slovenski socialni demokrati, kako globoko se nahajate v nemški senci, iz katere se niti ne vidite!

Okno v svet.

Razporeke v ameriških Združenih državah. V zadnjih 40 letih je bilo v Združenih državah 1.850.000 razporok. Pri tem je prizadetih 5 milijonov oseb, mož, žena in otrok. Samo v preteklem letu je bilo nad 100.000 razporok. Napraviti nameravajo strožje pogoje proti lahkomišelnim razporokam.

Koliko zasluži glavni sluga na univerzi? Pri odmeri pristojbinskega davka je vsled pritožbe cenilo sodišče postranske dohodke glavnega sluga dunajske juridične fakultete na letnih 15 tisoč kron. Menda se more meriti s tem malokateri univerzitetni profesor.

Univerza v južni Afriki. V Kapstatu v južni Afriki so sklenili ustanoviti univerzo. Poučevalo se bo v angleškem in holandskem jeziku.

Novo štetje ur. V Avstriji in Nemčiji nameravajo upeljati novo štetje ur, kakor ga imajo že v Italiji. Ure bi se štele namreč kar naprej od 1 do 24. Pri železnici in pošti bi pomenilo to napredek, ker bi odpadla sitna razdelitev dopoldanske in popoldanske ure.

Brezžična zveza z vozečimi vlaki. V zadnjem času se nekateri strokovnjaki zelo trudijo, da bi iznašli pripravo, s katero bi bilo mogoče govoriti z vlakovodjo med vožnjo. To bi bilo velikega pomena, ker bi bilo mogoče na ta način preprečiti marsikatero železniško nesrečo, toda uspehi so bili dosedaj le nepopolni. Sedaj se je pa posrečilo nekemu nemškemu inženirju sestaviti pripravo, s katero se da na ravno tako govoriti, kot z navadnim telefonom. Poskusi so se dobro obnesli.

Promet Italije z inozemstvom. — Uvoz v Italijo je dosegel v prvih desetih mesecih l. 1912. vsoto 2911,2 milijonov lir. To pomeni prirastek 116,9 milijonov lir proti isti dobi prejšnjega leta. Izvoz je narastel za 120,4 milijonov lir.

Nazadovanje števila novorojencev na Dunaju. Pri neki seji dunajskih mestnih zdravnikov je predsednik konstatiral, da je bilo na Dunaju v zadnjih desetih letih 100 tisoč otrok manj rojenih, kot v prejšnjem desetletju.

103kratni morilec. V Petrogradu so zaprli zločinca, ki je izvršil 103 umore.

Avstrijski delavci na Westfalskem. Na Westfalskem je uslužbenih okroglo 30.000 delavcev iz Avstro-Ogrske. V varstvo naših državljanov se nahaja od 1. januarja 1912 v Dortmundu avstrijski konzulat.

Cene živil v Ameriki. (Številke v oklepaju pomenijo cene v Avstriji.) Goveje meso 2,20—4,84 (1,55—3,—), svinjsko meso 2,75—3,31 (1,40—2,80), moka 0,55—0,88 (0,28—0,46), sladkor 0,66—0,88 (0,96—1,24). Če pomislimo, da so plače v Ameriki tri- do štirikrat višje kot pri nas, so cene živil v Ameriki primeroma zelo nizke.

Železniški tatovi. V lvovskih železniških skladiščih so odkrili velikanske tatvine. Več sladkiščnih uradnikov, med njimi celo predstojnik, je pri tem udeleženi. Dva uradnika sta se usmrtila, preden so ju mogli aretirati.

Železniške nesreče in prometni predpisi. Menda ni zlepa polja, na katerem bi v kazenskih zadevah igral slučaj toliko vloge, kot jo igra pri železniških nesrečah. Na eni strani imamo stroge predpise, ki določajo uslužbencem natančno, kako ima ravnati v posameznih slučajih, na drugi strani pa stavi železnica na svoje osobe čisto zahteve, ki jih po danih predpisih nikakor ni mogoče izvršiti. Teorija (predpisi) in praksa sta pri železnici tako daleč narazen, da jih v mnogih slučajih ni mogoče spraviti v soglasje. Za primer naj navedemo samo angleško premikanje, ki je po predpisih strogo prepovedano, pa se vendar na vseh nekoliko večjih postajah redno uporablja, ker bi bil sicer ves promet zelo oviran. Dokler gre stvar gladko izpod rok in se nič ne zgodi, je vse dobro in tudi nadzorovalni organi zatisnejo oko, da ne vidijo tega. Kadar se pa pri tem zgodi kaka nezgoda, pridejo na dan predpisi in sodnik, ki se največkrat prav nič ne spozna v teh stvareh, se jih drži dobesedno ter izreče na podlagi tega obsodbo. Zagovornik navadno tudi nima jasnih pojmov o železničarski službi in ne more navidezno krivca tako uspešno zagovarjati, kakor bi bilo to mogoče. Tako nosi uslužbenec dostikrat prav po nedolžnem hude posledice nesrečnega slučajja. Če se zgodi pri nezgodi samo materialna škoda in ni nikdo ranjen, ali celo ubit, stvar še ni tako huda. Železniška uprava se sama zaveda, da predpisi ne odgovarjajo potrebi in zato take stvari še tuintam potlači. Če je pa le kdo ranjen, se pa to težko zgodi; kadar pa pride zadeva pred sodnijo, je to gotovo uslužbencu v škodo. Vsaj nepotrebnih skrbi in sitnosti ima gotovo, ker ne more biti nikdar gotov, da bo oproščen, če je tudi popolnoma nedolžen. Sicer se mora priznati, da je ravno pri železnici zelo težko prirediti predpise take, ki bi nudili dovolj varstva in bi bile obenem tudi mogoče ravnati se po njih, vendar pa je čisto gotovo, da bi lahko bilo v marsikaterem oziru boljše kot je. Premikač mora sedaj vsak dan nešteto krat grešiti proti predpisom, če se pa kaj zgodi, ga pa takoj drži državni pravdnik za vrat. Gospodom v železni-

škem ministrstvu, ki sestavljajo te predpise, pač manjka prakse, in bi bilo odločno potreba, da bi pregledali vsake nove predpise, predno izidejo, ljudje, ki delajo praktično službo ali so jo vsaj dolgo časa delali. Če bi se tako ravnalo, ne bi bilo treba, iskati posebnega dovoljenja za posamezne slučaje, da se sme proti predpisom delati, ker bi sicer ves promet zastal. Že prej je bilo v tem oziru slabo. Nova priloga k prometnim predpisom pa, ki je stopila lansko leto meseca julija v veljavo, je položaj še znatno poslabšala, kar najbolj dokazuje to, da bodo baje kmalu izdali zopet nove predpise. Zdi se, da so merodajni faktorji uvideli, da tako ne more iti dalje, kajti promet vedno narašča in morajo uslužbenci vedno bolj naglo delati ter vedno pogostejše ravnati proti določbam. Radovedni smo, koliko bodo novi prometni predpisi boljši od sedanjih.

Izdajatelj: Miha Moškerc, odgovorni urednik
Jožef Gostinčar. — Tisk Katoliške Tiskarne.

Tovarje za asbestškrilj „ZENIT“
družba z om. zav. Mor. Žumberk

dobavljajo najboljši in najcenejši

krovski material

Zastopnik: ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica
priporoča svojo
**veliko zalogo čevljev do-
mačega izdelka**

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven
spadajočih potrebščin.
F. Meršol Ljubljana
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.
Velika izber vezenin, čipk, rokavio,
nogavio, otroške obleke in perila, pasov,
predpasnikov, žepnih roboev, ovrtnikov,
zavratnic, volne, bombaža, sukanca itd.
Prediskanje in vezenje monogramov in
vsakovrstnih drugih risb.

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani
in priporočljivi domači manufakturni
trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) Ljubljana
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri
najnovejše blago za ženska in moška
oblečila.
Postrežba poštena in zanesljiva.

*Pravi: Franck's kavnim mlinčkom
najbolji pridatek za kavo!*

sl ba y 2806, 1:111 A

Tovarniška znamka.

— 44 —

— 41 —

4. more obrtno oblastvo prve inštanice, zaslišavši trgovinsko in obrtno zbornico in dotično zadrugo odpustiti dokaz usposobljenosti, ako se je prosilec bavil z dotičnim opravilom najmanj pet let.

V § 38., odstavek 3. in 4. obrtnega reda so določeni nekateri trgovinski obrti, za katerih nastop se zahteva dokaz sposobnosti po določilih § 13. a obrtnega reda. Taki trgovinski obrti so: trgovina z mešanim blagom, trgovina s kolonialnim, špecerijskim in materialnim blagom. Dokaz sposobnosti pa more v teh primerih obrtna oblast odpustiti, ako so izpolnjeni gotovi pogoji, ki so v § 13. a, zadnji odstavek, natančno navedeni. Osebi, ki se hoče baviti s katerim tu naštetih trgovinskih obrtov, se more dokaz sposobnosti oprostiti le, ako je: a) izvrševala preje kak produkcijski obrt, b) ali kak trgovinski obrt, za katerega se ne zahteva dokaz sposobnosti, na primer manufakturna trgovina, c) ali se je bavila s kakim prometnim opravilom, ki ne spada pod določila obrtnega reda, c) ako se je bavila s kakim tu imenovanim opravilom najmanj pet let. Upravno sodišče je v tem oziru razsodilo (dne 1. aprila 1911, št. 3628), da se more dokaz sposobnosti odpustiti le takim osebam, ki so se samostojno bavile z dotičnimi obrti, od katerih žele prestopiti h kakemu trgovinskemu obrtu, za katerega se zahteva dokaz sposobnosti. Za odpustitev dokaza sposobnosti bi torej ne zadostovalo, ako bi se prosilec bavil z dotičnim opravilom kot pomočnik ali bi izvrševal kakšno drugo go službo pri dotičnem obrtu. Za oprostitev od dokaza sposobnosti se marveč ob priliki takega prehoda zahteva, da je bil prosilec lastnik obrta, od katerega naj se izvrši prehod h kakemu trgovinskemu obrtu, za katerega nastop je potreben dokaz sposobnosti.

Tista učilišča, katerih izpričevala o uspešno dovršenem obiskovanju popolnoma ali deloma nadomeščajo dokaz o učni dobi v kakem trgovinskem obrtu, so označena v ukazu trgovinskega ministrstva z dne 13. avgusta 1907, drž. zak. št. 198. — Po tem ukazu se eno leto predpisane dela kot vajenec v kakem trgovinskem obrtu nadomešča: a) z izpričevali o uspešno dovršenem obiskovanju kaknega javnega ali kaknega takega enoletnega trgovskega učnega tečaja, ki je opremljen s pravico javnosti; b) z izpričevali o uspešno dovršenih štirih spodnjih razredih kaké javne ali pravice javnosti imajoče srednje šole (spodnje gimnazije, spodnje realke, realne gimnazije); c) z izpričevali o uspešnem obiskovanju kaknega enoletnega učnega tečaja, spojenega z meščanskimi šolami. V eno leto izpričevalo prej omenjenih enoletnih trgovskih učnih tečajev je napisati dostavek: »To izpričevalo nadomešča na podlagi § 13. a zakona z dne 5. februarja 1907 (drž. zak. št. 26) pri dokazovanju učne dobe v trgovinskem obrtu eno leto predpisanega dela

mora prijaviti kraj, kjer se bo obrt izvrševal. (Upr. sod. 5. maja 1909, št. 4129.)

Kdor se brez naznanitve bavi z obrtom, zadene ga kazen (§ 132. o. r.). Kaznivo pa je tudi po § 131. o. r., če kdo naznani svoj obrt nepopolno ali nevede napačne podatke, ker s tem ne zadosti predpisom §§ 12. in 14. o. r. Namenoma napačna prijava pa ima lahko še druge kazenske posledice. Obrtno oblastvo ima pravico, takega podjetnika ne samo kaznovati z denarno globo, ampak mu tudi ustaviti izvrševanje obrta.

Pričetek obrta se more prijaviti pristojnemu obrtnemu oblastvu ustmeno, da se zabeleži v zapisnik, ali pa pismeno. Dotična prijava mora biti kolkovana in sicer se po zakonu z dne 9. jul. 1891, drž. zak. št. 97, zahteva:

1. Za Dunaj in za mesta z več nego 50.000 prebivalci za prvo polo kolek 8 K.
2. Za kraje z 10.000—50.000 prebivalci za prvo polo kolek 6 K.
3. Za kraje z 5000—10.000 prebivalci za prvo polo kolek 4 K.
4. V vseh drugih krajih kolek za 3 K za prvo polo.

Ako obstoji v kraju, kjer se bo obrt vršil, zadruga za dotični obrt, mora prosilec plačati zadrugo pristopnino takoj pri naznanitvi obrta, oziroma pri koncesioniranih obrtih o priliki prošnje za koncesijo (§ 107. o. r.).

§ 13.

Ako ni v tem zakonu osnovne ovire zoper osebo, opravilo in stojališče, izda oblastvo za izkaz prositelja obrten list.

V nasprotnem primeru prepove stranki dotle, da se odpravi pomislek, začetek ali nadaljevanje obrta.

Kadar se prijavi kak svoboden ali rokodelski obrt, ima obrtno oblastvo po § 144. obrtnega reda dolžnost, da pripravljalcu tekom 48 ur potrdi, da je vložil prijavo, ako je to storil v pismeni obliki; ako pa je prijavi nastop obrta pri obrtnem oblastvu ustmeno, kar je tudi dopustno, mora se mu takoj izročiti kratko potrdilo o tem, da je obrt prijavil. — Iz tega potrdila pa ne izvirajo za stranko še nobene pravice. Potrdilo o vloženi prijavi je povsem formalnega značaja. Pravica do izvrševanja obrta se zadobi šele s tem, da se stranki izstavi obrtni list, s katerim obrtno oblastvo izreče, da je obrtno oblastvo izvrševati prijavljeni obrt. Zato bi bilo napačno sklepati, da je obrtna oblast ravnala protipostavno, ako je prejem prijave potrdila, pozneje pa iz določenih razlogov ni hotela izdati obrtnega lista. (Upr. sod. 15. marca 1911, št. 2862.)

Ako se obrtnemu oblastvu prijavi po tovarniško izvrševano izdelovanje in prodajanje blaga, tedaj je stvar obrtne oblasti le, da

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dose-
jejo oni, ki namesto kave, čaja, kakaa, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkoczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin.
Moč! Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarnar Trnkoczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem
otrok zredil iz sladnih čajev. G. avne zaloga na Dunaju: le-
karnar Trnkoczy: Schönbrunnerstrasse št. 109.
Zdravje! Josefstädterstrasse št. 25, Kadetzkplatz št. 4.
V Gradcu: Sackstrasse št. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči 5 tukaj navedenih tvrdk
Trnkoczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vredni h osebe.

Patniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
na
Simona Kmetek
v Ljubljani Kolodvorske ulice 20.
Kakorvratu Pojasnila dajo se brezplačno.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana
Stari trg št. 9.

Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne
mornarice, c. kr. domobranec itd.

Največji optični zavod.

Prvi special-
ist za
očala in
šćipalnice,
narejene
strogo
nita n-
eno po
naročilu
in zdravni-
ških pred-
pisih. —
Nadalje
priro-
očam svo-
jo velik
izbiro
strokov-
njaško pravilno i. delanih toploterov, zrako-
merov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch,
Goerz itd. V a. poravnala izvršeni v s. oji lastni
po najnovejšem sistemu z električnim obratnim ureje-
ni in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zadržajte cenik.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepilno in slast do
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljece zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posljalni prašek, proti oguljivanju otrok in proti po-
tenju nog, skatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, skatla 60 v.
Tinktura za želodec, o vajalno in želodec krepilno
sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrsten pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.
Odlično krepilno sredstvo za mlade in stare.
V steklenicah po K 350 in K 2— v vsaki
lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

Mr. R. Sušnik

lekarna „Pri zlatem jelenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!

iz Hawre v

New-York

francoska prek-

morska družba.

Veljavne vozne liste (Šifkarte) za franco-ko linijo iz
Hawre v New-York in listke za ovratek iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni

in brezplačna po-
jasnila daje samo
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetke posojilnice“

ED. ŠMARD

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov
Avust Drelse, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Priporoča se slavnemu

občinstvu in prečastiti du-

hovščini v naročila na

štedilna ognjišča

in peči

preproste in najfinejše, iz-

vršene v poljubnih moder-

ni barvah in vzorcih naj-

bolj strokovnjaški, solidno

in trpežno po najnižjih cen-

nah. Župniščem, samosta-

nom in šolam dovoljujem

znaten popust. Ilustrirani

ceniki so na razpolago.

IVAN JAX in SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in
šivalnih strojev

= za rodbino in obrt. =

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Denarni promet l. 1911. čez 82 milijonov K.

Stanje vlog čez 22 milijonov K.

Lastna glavica K 704.939.27.

LJUDSKA POSOJILNICA
registrovana zadruža z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta št. 6

pritličje v lastni hiši nasproti hotela „Union“
za frančiškansko cerkvijo

prejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldne ter
jih obrestuje po

4³/₄ %

brez kakega odbitka, tako da prejme vložnik od vsakih

100 kron čistih 4.75 na leto.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da
bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalažanje po
pošti so poštno-hranilnične položnice na razpolago.

Fran Povše, komercialni svetnik, vodja, graščak, drž. in dež. poslanec, predsednik;
Josip Šiška, stolni kanonik, podpredsednik; odborniki: Anton Belec, posestnik,
podjetnik in trgovec v St. Vidu nad Ljubljano; Dr. Josip Dermastla; Anton Kobi,
posestnik in trgovec, Breg pri Borovnici; Karol Kauschegg, veleposestnik v Ljub-
ljani; Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani; Ivan Kregar, svetnik trgovske in
obrtne zbornice in hišni posestnik v Ljubljani; Fran Leskovic, hišni posestnik in
blagajnik „Ljudske posojilnice“; Ivan Pollak ml., tovarnar; Karol Pollak, tovarnar
in posestnik v Ljubljani; Gregor Šlibar, župnik v Rudniku.

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

preišče, če in pod kakimi pogoji je dotični obrt dopustno izvrševati,
osebno če je dotični obrt moči smatrati za svobodno obrt. Med dru-
gim je ugotoviti, če je podjetnik svojepravna oseba, če ni proti nje-
mu nobenega izključevalnega razloga (§ 5) in če je obrtovalnica
primerna. Ako ni v tem oziru nobene ovire, izdati se ima obrtni list,
drugače pa je pričetek ali nadaljevanje obrta prepovedati, dokler
se ne odstrani ovira. Ako pa se šele potem, ko se je obrt že pričel
izvrševati, pokaže, da se ne vrši tako, kakor je bilo prijavljeno,
torej ne po tovarniško, potem je dolžnost obrtne oblasti, da postopa
kazensko proti podjetju in mu eventualno odvzame obrtni list.
Kadar se torej presoja prijava kakega tovarniškega obrata, je pri
tem vpoštevati le to, če ni v smislu § 13. kakega zakonitega zadržka,
in se prijava ne sme zavrniti, češ, da se obrat ne bo primerno in v
smislu prijave izvrševal. (Razsodba trgov. min., 25. januarja 1909,
št. 38.013 ex 1908.)

Ko je podjetnik prijavil obrt, izda mu obrtno oblastvo obrtni
list, seveda pod pogojem, da ni proti obrtu nobenega zakonitega
zadržka. Ako pa obrtno oblastvo vsled kakih zadržkov prepove
dotičniku obrt pričiti, mora mu vselej v prepovedi navesti vzroke,
zakaj se mu obrtovanje ne dovoli.

Proti prepovedi ima prosilec pravico pritožiti se tekom šestih
tednov po prejemu dotične odredbe, in sicer pri višjem obrtnem
oblastvu, to je pri političnem deželnem oblastvu (deželna vlada ali
namestništvo).

Obrtni list ima po zakonu služiti obrtniku za izkaznico (legiti-
macijo), s katere pomočjo v slučaju potrebe dokaže svojo obrtno
pravico. Poleg tega ima obrtni list še drug važen pomen. Po njem se
namreč sodi obseg obrtne pravice (§ 36.), ako bi nastal dvom, spada
li kako opravilo, s katerim se bavi podjetnik, v naznanjeni obrt ali
ne. Ako je obrtno oblastvo izročilo komu obrtni list v kljub temu, da
ni imel vseh takih lastnosti, kakor jih zahteva zakon (na primer
da je bil nedoleten), tedaj odstrani izročitev obrtnega lista zapreke
samostojnega obrtovanja. Obrtno pravico more obrtno oblastvo pre-
klicati le pod gotovimi pogoji. Dokler se pa to ni zgodilo, vrši se
obrt na zakoniti podlagi; nezakonit in kazniv postane šele po pre-
klicu obrtne pravice.

Če se je kaka občina po podelitvi obrtne pravice pozneje pre-
pričala, da obrtovanje na kraju, proti kateremu obrtno oblastvo ni
ugovarjalo, ni dopustno vsled zdravstveno-policijskih ali drugih
javnih ozirov, vendar občina ne sme v svojem delokrogu prepove-
dati nadaljevanja obrta. (Razsodba upr. sod., 25. jun. 1886, št. 1418.)

Obrtna oblast je upravičena, prepričati se o pravilnosti delov-
nih izpričeval, ki služijo za podlago prijavi obrta, tudi tedaj, ako je
taka izpričevala potrdila zadruga. (Upr. sod., dne 28. febr. 1912,
št. 2625.)

Vsled naznanitve kakega svobodnega ali rokodelskega obrta
napravljeni obrtni listi so prosti pristojbin, pač pa morajo biti kol-
kovani obrtni listi (dekreti, licence, koncesije i. dr.) za dopuščane
obrtne s kolkom 2 K za polo. (Ukaz fin. min., 4. junija 1886, št. 17.338.)

§ 13. a)

Kdor hoče pričiti trgovinske obrte, navedene v § 38., odstavek
3. in 4., mora izpolniti obče pogoje (§§ 2—10) in izkazati svojo uspo-
sobljenost.

Ta se dokaže z učenim pismom, oziroma z učnimi izpričevali o
redni dovršitvi učnega razmerja in z izpričevalom (§ 79., odstavek 1)
o najmanj dveletni službi v trgovinskem obrtu; skupna uporaba pa
mora znašati najmanj pet let.

Služba kot praktikant v pisarnicah ali kontorjih tovarniško
izvrševanega obrtnega podjetja se štejeva kakor služba kot vajenec
v trgovinskem obrtu in služba pri prodaji blaga v prizvajalnih
obrtih z delom v pisarnicah in kontorjih vred se štejeva kakor služ-
ba v trgovinskem obrtu in tudi v teh primerih mora iznašati skupna
uporaba najmanj pet let.

Dokaz se more, izvzemši službena izpričevala, ki jih je predlo-
žiti tudi v tem primeru, celoma ali deloma nadomestiti z izpričevalom
o uspešnem obiskovanju učilišča, ki je bilo priznано za to
prikladno. Trgovinski minister določi ukazoma sporazumno z mi-
nistrom za bogočastje in nauk, zaslišavši trgovinske in obrtne zbor-
nice, obstoječe zadrugne zveze in trgovinske zadruge, dotične zav-
de in ustanovi, v kaki meri njih obiskovanje nadomešča dokaz
učne dobe. S to odredbo se tistim, ki so dovršili kako višjo trgovin-
sko šolo, more skrajšati v predstojajočih odstavkih predpisana služ-
bena doba na eno leto.

Glede dokaza uposobljenosti pri javnih trgovinskih in pri ko-
manditnih družbah je uporabljati smislu primerno določila § 14. e.

Da se omogoči prehod od kakega proizvajalnega ali od trgov-
skega obrta, za kojega izvrševanje ni potreben dokaz usposobljeno-
sti, ali od kakih strokovnih opravil trgovskega prometa, ki ne spa-
dajo pod predpise obrtnega reda (banke, skladovnice, železniška in
parobrodna podjetja, pomorsko plovstvo, pomorsko ribarstvo, pri-
dobitne in gospodarske zadruge, montanski in monopolni obrati
itd.) na trgovinski obrt, kakršni so omenjeni v § 38., odstavek 3. in